

قطب نمای پوتین در رویارویی تهران و تل‌آویو#۴۷: رمزگشایی از فصل تازه روابط ایران و روسیه

اخیرا روابط نزدیک ایران و روسیه در کانون توجه‌ها قرار گرفته است، دو بازیگری که به واسطه اهداف مشترک تعامل خود را بازتعریف و ائتلافی مشترک در برابر هژمونی غرب ایجاد کرده‌اند.

به گزارش سایت خبری پرسون، اوراسیا ریویو با انتشار یادداشتی مدعی شد، ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه و مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور ایران، در جریان آخرین اجلاس بریکس (گروه اقتصادی سیاسی متشکل از برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی) که در تاریخ ۲۲ تا ۲۴ اکتبر در کازان روسیه برگزار شد؛ دیدار داشتند. این دیدار به دنبال نشست قبلی بین دو رهبر در عشق‌آباد در ۱۱ اکتبر انجام شد.

این در حالی است که رئیس‌جمهوری جدید ایران فارغ از تنش‌ها در اوکراین و خاورمیانه به دنبال بهبود روابط خارجی است و از همین رو تعامل با بازیگران منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای را در دستور کارش تعریف کرده است. به ادعای این نشریه رهبران دو کشور در شرایط مشابهی قرار دارند، هر دو بازیگر هدف تحریم‌های اعمالی غرب هستند و به دنبال متحدان و ائتلاف‌های تازه، تا بدین طریق مسیر همکاری‌های سیاسی و نظامی‌شان را بازتعریف کنند. علاوه بر این، مسکو و تهران در تلاش برای امضای توافق جامع هستند؛ توافقی که منعکس‌کننده اولویت‌های در حال تغییرشان باشد و بر مخالفت مشترک آنها با غرب تأکید کند.

رمزگشایی از توافق تهران و مسکو

اوراسیا ریویو در ادامه یادداشت ادعایی‌اش آورد، همکاری ایران و روسیه از سال ۲۰۲۲ علیرغم بی‌اعتمادی (ادعایی) متقابل در جبهه‌های مختلف افزایش یافته است. انتظار می‌رود این روند با امضای توافق جامع که نوید بازتعریف دامنه مشارکت استراتژیک آن‌ها را می‌دهد به اوج خود برسد. اگرچه تاریخ دقیقی برای امضای چنین توافقی هنوز مشخص نشده است، اما مسکو و تهران احتمالاً به دنبال تصویب نوعی معاهده تا پایان سال خواهند بود، زیرا دو بازیگر مشتاق امضای سریع توافقی هستند که طرح‌های جاه طلبانه‌شان را محقق کند. اوراسیا ریویو مدعی است، محتویات دقیق آنچه در این قرارداد آمده است، مشخص نیست. در مقایسه با معاهده قبلی که بیش از بیست سال پیش توسط دو کشور امضا شده بود، توافقات مورد انتظار احتمالاً شامل بهبود روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خواهد بود. علاوه بر این در قاب این توافق بر همکاری نظامی و امنیتی تأکید خواهد شد، زیرا این گزاره سنگ بنای روابط رو به گسترش دو کشور است.

اوراسیا ریویو در ادامه یادداشت ادعایی‌اش آورد، همکاری نظامی تهران و مسکو نیز در اولویت قرار دارد، بالاخص در شرایطی که ایران رویارویی با اسرائیل را تجربه کرده و روسیه درگیر جنگ در اوکراین است. ایران پیشتر نیز روس‌ها را برای ارسال سوخو-۳۵ و اس-۴۰۰ تحت فشار قرار داده بود. علاوه بر مسائل و مقوله‌های دفاعی توافقنامه جدید می‌تواند همکاری دو کشور در زمینه‌هایی مانند تجارت، رسانه، آموزش، اکتشاف فضا، تبادل فرهنگی و سیستم پرداخت مشترک را توسعه دهد.

مسکو و تهران همچنین مشتاق حل اختلافات مربوط به ایجاد خطوط لوله اصلی گاز در ایران، اجرای پروژه‌های گاز طبیعی مایع و انجام عملیات سوآپ شامل گاز طبیعی و محصولات نفتی هستند. در این میان زیرساخت‌ها از جمله موضوعات مهم مورد بحث خواهد بود. مسکو و تهران تلاش کرده‌اند تا کریدور بین‌المللی حمل و نقل شمال-جنوب (INSTC) را بهبود بخشیده و گسترش دهند. این کریدور که در امتداد دریای خزر قرار دارد و روسیه را با بنادر جنوبی ایران وصل می‌کند و دسترسی به اقیانوس هند و بازارهای آسیای جنوبی را ایجاد می‌کند، از قرن شانزدهم یک مسیر تجاری تاریخی بین روسیه و ایران بوده است که هر دو برای دور زدن نفوذ و دسترسی عثمانی از آن استفاده می‌کردند.

فصل تازه در روابط ایران و روسیه

این نشریه در ادامه ادعا کرد، در حالی که ایران و روسیه در طول دوران امپراتوری برای نفوذ در قفقاز و خاورمیانه با هم رقابتی تاریخی داشته‌اند، همکاری دو بازیگر ریشه‌های تاریخی دارد. اواخر قرن شانزدهم، ایران صفوی و تزار روسیه برای مقابله با توسعه عثمانی به یکدیگر پیوستند. به طور مشابه، در شرایط امروزی، گرم شدن روابط روسیه و ایران ناشی از نارضایتی‌های مشترک علیه غرب و تمایل مشترک آن‌ها برای به چالش کشیدن نظم جهانی است. حمایت تهران از مقاومت در سراسر خاورمیانه و حمایت مسکو از سوریه هر دو نمونه‌هایی از تلاش‌های دو کشور برای مقابله با نفوذ غرب در منطقه تلقی شده است.

به ادعای اوراسیا ریویو، از منظر ایران، حمله روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲ و انزوای متعاقب این بازیگر در نهادهای دیپلماتیک غربی به نقطه عطف بود چرا که زمینه را برای تعامل تهران و مسکو هموار کرد. به ادعای ناظران دو مقوله انزوا و تحریم‌های اعمالی غرب موجب شد تا روسیه چرخشی جدی را تجربه کرد و در خاورمیانه و آسیا در جست‌وجوی متحدانی برجسته چون ایران است. در همین راستا غرب مدعی ارتقای همکاری‌های دفاعی و نظامی دو بازیگر است، همزمان با افزایش تنش‌ها در خاورمیانه مقوله حمایت ادعایی روس‌ها از حوثی‌ها در یمن نیز برجسته شده است؛ آن هم در شرایطی که مسکو تلاش دارد تا روابط خود را با عربستان و امارات گسترش دهد؛ دو بازیگری که مقاومت را تهدیدی علیه خود می‌دانند.

تغییر موضع مسکو به سمت ایران در سال‌های اخیر عریان‌تر شده است. با این حال، بعید است در صورت رویارویی مستقیم تهران و تل‌آویو مسکو کنار ایران قرار بگیرد بالاخص آن که بخشی از روس‌ها در سرزمین‌های اشغالی سکونت دارند. با این وجود، رهبران ایران و روسیه دنیایی چندقطبی را متصور می‌شوند که در قابش هژمونی ژئوپلیتیک و اقتصادی غرب به چالش کشیده شود. این خواسته در یک زنجیره جامع‌تر از کشورها تبیین شده است. در این میان چین بازیگر اصلی است و به دنبال ایجاد شبکه‌های اتحاد جایگزین و رهبران ژئوپلیتیکی کلیدی در سطح جهانی است. ظهور سازمان‌های فراملیتی مانند بریکس و سازمان همکاری شانگهای، دوران جدیدی را در ژئوپلیتیک جهانی نشان می‌دهد که روسیه و ایران خود را به‌عنوان قدرت‌های در حال صعود تعریف کرده است.